

HERBARIUM-WORKSHOP OP 27 NOVEMBER 2021

IN NATURALIS

EN

HOE VRIJWILLIGER BIJ NATURALIS TE WORDEN

AnnaElise Jansen freja9600@hotmail.com

Jansen, A.E. 2022. The Herbarium workshop on November 27, 2021 in Naturalis and how to become a volunteer at Naturalis. *Coolia* 65(2): 105–107.

A report is given on the presentations at the Herbarium workshop. It is possible to become a volunteer at Naturalis. If you are considering transferring your private herbarium to Naturalis, you can receive support from Naturalis in supplying materials, including convolutes and labels.

Eind 2021 heeft de NMV samen met Naturalis een Herbarium-workshop gehouden. Eigenlijk hadden we deze workshop al in 2020 willen houden en waren we al een aardig eind gevorderd met de organisatie ervan. Helaas was toen ruim van tevoren al duidelijk dat corona hier een streep door zou halen. Afgelopen jaar, 2021, lukte het gelukkig wel, al was het op 't nippertje: een dag later gingen de musea, en dus ook Naturalis, weer dicht. Na de aankondiging in *Coolia* hadden ruim 20 personen zich opgegeven. We troffen elkaar in het Auditorium, waar we op zeer ruime afstand van elkaar konden zitten (Figuur 1). We begonnen met een rondje voorstellen: het is tenslotte belangrijk dat de aanwezigen elkaar een beetje kennen. Verder voerde het programma, verzorgd door vijf medewerkers of gast-medewerkers van Naturalis, ons door instructieve en enthousiasmerende voordrachten en een rondleiding.

Als eerste vertelde Jan Hengstmengel over het nut en de noodzaak van herbaria en de geschiedenis van de paddenstoelencollectie van het Nationaal Herbarium Nederland (L) in Leiden. Vervolgens vertelde Marnel Scherrenberg hoe in de nationale paddenstoelencollectie in Leiden materiaal wordt verwerkt en opgeslagen in geklimatiseerde depots (Figuur 2). Hoogtepunt hierbij was de rondleiding in drie groepjes door de paddenstoelencollectie. Deze omvat circa 250.000 paddenstoelvondsten, een kwart miljoen! Ikzelf vind het altijd weer indrukwekkend om tussen die duizenden dozen waarin die vondsten zijn opgeborgen, door te lopen, het herbarium van de beroemde mycoloog Christiaan Hendrik Persoon te zien of het type-exemplaar van de Odeurzwam, *Squamanita odorata*.

Leo Jalink ging in op het maken en documenteren van een collectie en gaf voorbeelden van een beschrijving. Natuurlijk etiketgegevens als datum en vindplaats, maar vooral een beschrijving van alle kenmerken van het verse materiaal die bij drogen en bewaren verloren gaan. Zo'n

Figuur 1. De deelnemers aan de workshop in het Auditorium.

Figuur 2. De convoluten worden in dozen opgeslagen. Bij Naturalis in Leiden liggen circa een kwart miljoen gedroogde paddenstoelvondsten.

beschrijving, bij voorkeur met (veel) foto's, maakt een collectie veel waardevoller.

Jorinde Nuytinck ging in op het drogen van paddenstoelen en toonde verschillende droogapparaten.

Tot slot vertelden Roxali Bijmoer (Figuur 3) en Marnel over het beheer van het herbarium. In Leiden zijn de afzonder-

lijke vondsten veelal verpakt in doosjes, die samen met de beschrijving en eventuele foto's in een convoluut zitten. Een convoluut is een gevouwen vel stevig papier met een etiket erop (figuur 4). Op het etiket, bij voorkeur geprint met een laserprinter of geschreven met documentechnische inkt, staan o.a. de naam van de paddenstoel, de naam van de verzamelaar (bij voorkeur met verzamelnummer), de determinator, de vindplaats (bij voorkeur met coördinaten) en de verzameldatum. Bij de organisatie van je eigen herbarium is deze werkwijze ook zeker aan te bevelen.

Marnel liet ook de door hem ontworpen spreadsheet zien voor de etiketgegevens van nieuw op te nemen collecties van NMV-leden. Hoewel gebruik hiervan niet verplicht is, wordt het door Naturalis wel heel erg op prijs gesteld. Het scheelt de herbariumstaf een hoop werk en daardoor kunnen de nieuwe collecties sneller worden opgenomen en ontsloten in het herbarium. De betreffende bestanden (twee templates en een handleiding) zijn te downloaden van de NMV-website.

Verdere samenwerking en vrijwilliger bij Naturalis

Heel belangrijk was ook het gezamenlijke gesprek over de samenwerking tussen Naturalis en NMV: wat kunnen we over en weer voor elkaar doen? Het ging onder meer over de voorwaarden en faciliteiten (beschikbaarstelling van materialen) bij officiële overdracht van privé-herbaria aan Naturalis. Als je overweegt om jouw privé-herbarium aan Naturalis over te dragen, wil Marnel Scherrenberg graag met je overleg-

Figuur 3. Roxali Bijmoer vertelt over bewaarcondities.

Figuur 4. Voorbeeld van een etiket.

Rijks L4401380

Rijksherbarium, Leiden

Fam. :
Nom. : Entoloma huijsmanii Noordeloos

Leg. : G.A. de Vries No. :
Dat. : 22 oct. 1988 Det. : G.A. de Vries
Loc. : Winterswijk, Willinks Weust, km hok
41.27.32

Annot. : Onder loofbomen.

gen. Naturalis is ook zeer bereid om allerlei materialen aan te leveren, waaronder convoluten en etiketten.

Wij op onze beurt kunnen Naturalis helpen door vrijwilliger voor de paddenstoelencollectie te worden. Als je je aanmeldt, krijg je uiteraard instructie en word je ingewerkt. Daarna kan je thuiswerken

of op locatie. Thuiswerken kan aan het paddenstoelendigitaliseringsproject, geleid door Jan Hengstmengel. Dit is registreren in de database op basis van foto's van de convoluten. Het overige vrijwilligerswerk kan alleen op locatie, dus ter plekke in Naturalis en omvat:

- Binnengekomen materiaal ompakken en registreren. Ompakken naar 'officiële' convoluten, labels opplakken en invoeren in database. Hiervoor is weinig soortenkennis nodig.

- Recent binnengekomen en ouder materiaal determineren/updaten naar nieuwe inzichten. Hier is wel soortenkennis en determinatiekennis voor nodig. Dit zal in overleg met Jorinde Nuytinck gaan.

- Het uitzoeken van de paddenstoelen op 'alcohol' of het ompotten ervan en bijvullen van de potjes. Dit is minder dringend, maar kan interessant zijn om de types uit te zoeken.

Dagen en tijden zijn vrij in te vullen. Liefst minstens één dag in de maand, maar de meeste vrijwilligers richten zich op één dag in de week. Elke doordeweekse dag is prima, in de openingstijden van het gebouw (7.00 - 18.30 uur). Vrijwilligerswerk in het weekend zal in de zaal LiveScience gebeuren, maar we moeten even kijken welke activiteiten daarvoor geschikt zijn.

Als gastmedewerker krijg je reiskostenvergoeding, een Naturalis-e-mailadres en eigen pasje, mag je meedoen met de open activiteiten zoals bedrijfsfeesten en heb je gratis toegang tot het museum.

Inmiddels heeft een aantal leden zich als vrijwilliger aangemeld en zijn ten minste twee privé-herbaria op weg naar Naturalis. Het zou mooi zijn als we een leuke groep kunnen vormen ter ondersteuning van Naturalis. Voel je je geïnspireerd, neem dan contact op met Marnel Scherrenberg voor nadere informatie of aanmelding, via: marnel.scherrenberg@naturalis.nl

Al met al hadden we een heel succesvolle Herbarium-workshop! Graag bedank ik Naturalis voor de goede, succesvolle samenwerking en de vijf genoemde (gast)medewerkers voor de organisatie en hun voordrachten.

Melchior van Tweel heeft deze voordrachten opgenomen; deze staan nu op onze site onder Onderzoek/Herbarium aanleggen. Nu kunnen ook de mensen die op het laatste moment verhinderd waren, en vele anderen, toch de voordrachten zien en horen. Daar staan ook drie al genoemde documenten die je kan downloaden: Instructiedocument herbariumregistratie en etikettering, Template etiketten voor uitvoer, Template etiketten invoer.

Met dank aan Jan Hengstmengel, Leo Jalink, Marnel Scherrenberg en Jorinde Nuytinck voor aanvullingen op de tekst en voor de foto's.